

Seleucia

Sayı VII - 2017

Olba Kazısı Serisi

Seleucia VII

Olba Kazısı Serisi

Seleucia editörler kurulu, destekleri için Mersin Bölge Sulama Kooperatifleri Birliđi Başkanı Ersin Akdoğan'a şükranlarını sunar.

The Editorial Board of *Seleucia* expresses their gratitude for the support of the President of the Irrigation Cooperatives' Union of Mersin Region, Mr. Ersin Akdoğan.

Seleucia VII

Olba Kazısı Serisi

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Nisan - Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. *Seleucia* Dergisi, Sayı VI - 2016'dan itibaren ULAKBİM'de taranmaktadır. Yollanan alışmalar, giriş sayfalarında belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia* yayınına devretmiş sayılır. *Seleucia* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Nisan - Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, 7. sayfada belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia* yayınına devretmiş sayılır. *Seleucia* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia Dergisi, Sayı VI - 2016'dan itibaren ULAKBİM'de taranmaktadır.

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Murat Özyıldırım
Tuna Akçay

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Aygül Süel
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Fikret K. Yegül
Doç. Dr. Sedef Çokay-Keççe
Doç. Dr. Sema Sandalcı
Doç. Dr. Hacer Sibel Ünalın
Yrd. Doç. Dr. Figen Çevirici-Coşkun
Yrd. Doç. Dr. Merih Ereğ
Yrd. Doç. Dr. Deniz Kaplan
Yrd. Doç. Dr. Fikret Özbay
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Murat Özgen
Yrd. Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Öğr. Gör. Dr. Tuna Akçay
Dr. Vujadin Ivanisevic

Seleucia
Olba Kazısı Serisi VII
Sayı: 7

ISSN: 2148-4120

Kapak Tasarım

Tuna Akçay

Yazışma Adresi

Okt. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü, 33343,
Mersin - Türkiye
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
E – posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr

Adres

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 52
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02
www.homerbooks.com
e-mail: homer@homerbooks.com

Baskı

Dijital Düşler Basım San. Ve Tic. A.Ş.
Nato Cad.Çınarlı Sok. No: 17
34418 Seyrantepe/Kağıthane
0212 279 64 44
Sertifika No: 12922

Dağıtım

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 52
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02

Seleucia | Sayı 7 | Nisan - Mayıs 2017

Olympos Kazılarında Bulunan Aydınlatma Gereçleri

Lighting Devices from Olympos Excavation

B. Yelda Olcay Uçkan - Muradiye Öztaşkın

11

Arkeolojik Kazılar Işığında Olba Tiyatrosu: Ön Sonuçlar

The Preliminary Results on the Olba Theater in the Light of Archaeological Excavations

Emel Erten - Deniz Kaplan

29

Olba Manastırı Kuzey Kilisesi'nden (Diakonikon) Bizans Dönemi *Opus Sectile* Taban Döşemesi

The Opus Sectile Floor of the Diaconikon of the Northern Church - Monastery of Olba

Murat Özyıldırım - Yavuz Yeğın

47

Olba'da Bulunan Sikkeler Işığında Kentin Erken Yerleşim Tarihi

The Early History of Olba in the Light of Coin Finds

Tuna Akçay

69

Olba Tiyatro Kazısı Cam Kadeh Buluntuları

Glass Goblet Finds from Olba Theater Excavations

Emel Erten - Emine Akkuş Koçak

89

Olba Kazısı'nda Ele Geçen Hellenistik Dönem'e Ait Bir Sepet Kulplu Amphora Parçası

Hellenistic Basket Handled Amphora Fragment from Olba Excavations

Erkan Alkaç

113

Sikke Buluntuları Bağlamında Olba'da II. Constantius Dönemi

Olba During the Reign of Constantius II in the Context of Coin Finds

Emel Erten

129

Klazomenai Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazılarında Ele Geçen Oturan Çıplak Genç Kız Figürinleri

Sedantary Naked Young Female Figurines Obtained From The Excavations In The North Slope of Klazomenai Karantina Island

Aslıhan Özbay

147

Karabel Asarcık'taki Sion Manastırı Mezar Odası ve Bizans Lahitleri

The Burial Chamber and Early Byzantine Sarcophagi in the Sion Monastery at Karabel Asarcık

Bülent İşler

161

Mimari Plastik Veriler Işığında Erken Bizans Döneminde Side'de Sütunlu Caddelerin Onarımı

The Repairs of the Early Byzantine Colonnaded Streets of Side in the Light of Architectural Decoration Finds

Şener Yıldırım

187

Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazıları Stratigrafik Değerlendirmesi ve Hellenistik Dönem Pişmiş Toprak Figürinler

Klazomenai Karantina Island North Slope Excavation Stratigraphy and The Terracotta Figurines Of The Hellenistic Period

Fikret Özbay - Aslıhan Özbay

207

Erken Hıristiyanlık Döneminde Zephyrion/Zephyrium

Zephyrion/Zephyrium in Early Christian Period

Murat Özyıldırım - Muzaffer Yılmaz

225

Erken Hıristiyan Literatüründe Yahudiler ve Anti-Semitizm

Jews And Anti-Semitism in Early Christian Literature

Ulaş Töre Sivrioğlu

235

Zeus Labraundos Kutsal Alanı Su Kompleksi Kazıları Cam Buluntuları

Glass Finds from Water Complex in the Sanctuary of Zeus Labraundos

Ömür Dünya Çakmaklı

279

Tripolis'teki 6 No.lu Kaya Mezarı

Rock-cut Tomb Number 6 in Tripolis

Sabri Arıcı - AYTEKİN ERDOĞAN

297

Seyitömer Höyük Hellenistik Dönem

Balık Tabakları

Hellenistic Fish Plates from Seyitömer Höyük

Figen Çevirici Coşkun

325

Aşağı Salat Höyüğü'nden Cam At

Rhytonu

A Glass Horse Rhyton From Aşağı Salat Höyük

S. Yücel Şenyurt - Emel Erten - İLKAY AKLAN

345

Kuva-yi Milliye Müzesi'nden Bir Grup

Gümüş Venedik Sikkesi

A Group Of Silver Venetian Coins From The

Kuva-yi Milliye Museum

Ceren Ünal

363

Direkli Mağarası Epi-paleolitik Dönem

Yaşamsal Alan Düzenlemeleri Üzerine Bir

Değerlendirme

An Assessment on The Arrangement of The

Living Areas in the Epi-paleolithic Period of

Direkli Cave

Cevdet Merih Erek

377

Orta Aras Havzası'nda Bir Orta Tunç Çağı Kalesi: Çalgüney

A Middle Bronze Age Castle in Middle Aras Basin: Çalgüney

Ayhan Yardımcıel - Emine Gizlenci

397

Olba Akropolisi Kuzey Kule Kazısından Ele Geçen Karbonize Ahşap Malzemenin

Anatomik Analizi

Anatomical Analysis of Carbonized Wood

Material Obtained from Olba Acropolis North

Tower Excavation

Barbaros Yaman - Ali Akın Akyol - Emel Erten

411

Olba Kazısı Tiyatro Seramik Buluntuları

Arkeometrik Çalışmaları

The Archaeometric Research on the Pottery Finds from the Theater at Olba

Ali Akın Akyol - Safiye Aydın

421

Kitap Tanıtımı

Book Review

Ömer Özyiğit'e Armağan – Studies in

Honour of Ömer Özyiğit

Emel Erten

439

Kudüs: Bir Şehrin Biyografisi

Murat Özyıldırım

447

PRAEFATIO

Editörler kurulu olarak *Seleucia*'nın yedinci sayısını (2017) sizlere sunmaktan mutluluk duymaktayız. Ayrıca, dergimizin TÜBİTAK'a bağlı ULAKBİM tarafından TR indeksinde bilimsel dergi olarak 6. sayısından (2016) başlayarak taranmaya hak kazanmış olması hepimiz için gurur kaynağı olmuştur. Bu başarıyı yazarlarımıza, dostlarımıza, Homer Kitabevi'nin katkılarına ve aynı zamanda Olba kazı ekibine borçluyuz.

Geniş bir zaman dilimine ait malzeme ve sonuçları içeren *Seleucia*'nın bu yılki yedinci sayısını da beğeneceğinizi ümit etmekteyiz. Alışlageldiği gibi, bu sayıda da Olba kazılarına ait malzemenin de tanıtıldığı birçok makale yer almaktadır.

Seleucia'nın yedinci yılında yayın hayatını sürdürmesinde katkıları olan yazarlarımıza, okuyucularımıza, bizi destekleyen dostlarımıza, Homer Kitabevi'ne ve değerli sahibi Ayşen Boylu ve dergimizin yayına hazırlanmasında sabır ve özveriyle çalışan Sinan Turan'a teşekkürlerimizi sunarız.

Editörler:

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Emel Erten

Okt. Murat Özyıldırım (MA)

Dr. Tuna Akçay

PREFACE

The editorial board is glad to present the seventh issue (2017) of *Seleucia* and proud to announce that our journal was recognized by ULAKBİM of the Scientific and Technological Research Council of Turkey (TÜBİTAK) as a TR Index Scientific Journal starting from the sixth issue (2016). We owe this success to our contributors, friends and Homer Books as well as the archaeological excavation team of Olba.

We hope you would be interested in and enjoy the seventh issue of *Seleucia* containing articles presenting material and results from a large scope of time. As usual, in this issue you will find a number of articles that will present the material from Olba excavations.

We wish to express our gratitude for our contributors, friends and Homer Books and its owner Ayşen Boylu and Sinan Turan for their patient and considerate manner during the preparation of our journal.

Editors:

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Emel Erten

Okt. Murat Özyıldırım (MA)

Dr. Tuna Akçay

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. *Seleucia*, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayınlır.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto, baş harfleri büyük harf, metin 10 punto, dipnot ve kaynakça 9 punto ile yazılmalıdır. Çalışmada ara başlık varsa, bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında 9 punto olarak ve en az iki yüz sözcük ile yazılmalıdır. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır.
Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. *Seleucia* features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the name of the article, should be of size 9 points and the minimum word count is 200 words. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows:
Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

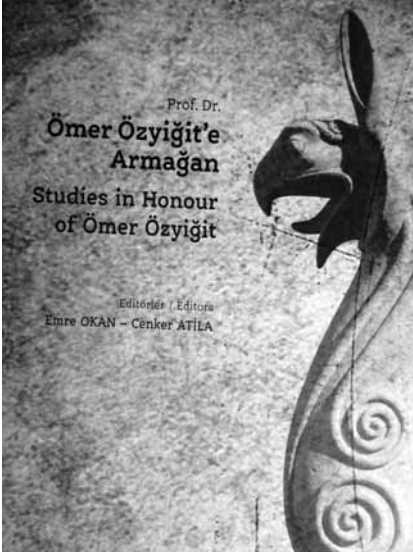
Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given.

Ömer Özyiğit'e Armağan – Studies in Honour of Ömer Özyiğit

Editörler: Emre Okan – Cenker
Atıla
Ege Yayınları
489 sayfa
İstanbul 2015
ISBN: 978-605-4701-96-4

Ömer Özyiğit'e Armağan – Studies in Honour of Ömer Özyiğit

Emel Erten*

Değerli çalışmaları, yayınları, arazi çalışmalarındaki başarısı kadar kültür varlıklarımızın korunması ile ilgili hassasiyeti ve bunun için verdiği yılmaz savaşımla tanırız Prof. Dr. Ömer Özyiğit'i. Bu Korkusuz Cengaver'in her geçen gün yağmalanan sit alanlarının, yok olmaya yüz tutan eski eserlerimizin korunması için verdiği mücadele unutulmazdır, gelecek kuşaklara örnektir. Yaşadığı ülkenin, kentin kültür varlıklarını sahiplenmenin, bunun için sonuna kadar savaşmanın sonuç verdiğini, vereceğini hep göstermiştir Prof. Dr. Ömer Özyiğit. Onun emeklilik günlerine adım atışının onuruna yetiştirdiği öğrencilerinin öncülüğünde oluşturulan güzel bir eseri, "Ömer Özyiğit'e Armağan" kitabını tanıtmak isteriz.

Kitap, Prof. Dr. Ömer Özyiğit'in öğrencileri olan Emre Okan ve Cenker Atıla'nın önsözleriyle başlamakta; yıllar boyu emek verdiği Ege Üniversitesi'nin Rektörü Candeğer Yılmaz'ın ona teşekkürlerini ve başarı dileklerini sunduğu bir yazıyla devam etmektedir. Bundan sonraki

* Prof. Dr. A. Emel Erten, Gazi Üniv. Edebiyat Fak. Arkeoloji Bölümü, Teknikokullar/Ankara. e-posta: eerten@gazi.edu.tr.

bölümde ise Prof. Dr. Güngör Varinlioğlu, onun yaşam öyküsünü, çalışmalarını anlatmaktadır. Prof. Özyiğit'in "Yayın Dizgesi" incelendiğinde, 1986 yılından başlayarak yaptığı sekseni aşkın bilimsel yayının bir listesi görülmektedir.

Kitabın başlangıcında belki de en duygulu bölüm, onun can dostu Prof. Dr. Zeki Arıkan'ın kaleme aldığı "Arkadaşım Prof. Dr. Ömer Özyiğit" başlıklı yazıdır. Prof. Arıkan, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde asistanlık günlerinden başlayan otuz beş yıllık bir dostluğun öyküsünü, kader birlikteliklerini nice anılarla örülü bir kesit olarak sunmaktadır.

Kitaba makaleleriyle katkı verenler, elbette ki onun yakınında yer alan meslektaşları, öğrencileri; özellikle Prof. Özyiğit'i sevenler ve yanında yer alanlardır. Kitapta soyadlara göre yapılan alfabetik düzen içinde sunulan "kırk" makale, onun "kırk yıllık" dostlarından ve meslektaşlarından Prof. Özyiğit'e bir hediyedir. Bu, sadece kendisine değil, aynı zamanda Türk arkeolojisine de bir armağandır.

Söz konusu kırk makale incelendiğinde, Prof. Özyiğit'in doğduğu, yaşamakta olduğu, çalıştığı; bir diğer deyişle "ait olduğu" Batı Anadolu'nun arkeolojisi ile ilgili çalışmaların ağırlıklı olduğu hemen dikkati çekmektedir. Kitap, Eski İzmir'in Athena Tapınağı'ndan başlayan, Smyrna Agorası, Karaburun Yarımadası, Kyme, Klazomenai, Metropolis, Phokaia, Selçuk – Ayasuluk, Ephesus, Gökçeada – Yenibademli Höyük, Alexandria Troas, Antandros, Çine, Stratonikeia, Klaros, Lagina, Pergamon ile ilgili çalışmalarla devam eden bir Ege Bölgesi seçkisini gözler önüne sermektedir. Ama başka yörelerden de katkılar, kitap içindeki zenginliği sağlamaktadır. Özellikle klasik arkeoloji konularında yeni ve özgün çalışmaların peşinde olan bilim insanları ve öğrenciler için biçilmiş kaftan bir çalışmadır "Ömer Özyiğit'e Armağan".

İlk makalenin yazarı Meral Akurgal, Eski İzmir Athena Tapınağı'nın evrelerini içeren bir çalışmasıyla kitaba katkı vermektedir (s.1-12).

Caner Arslan, Erdal Korkmaz, Beyhan Gürman, "Kyme Doğu Nekropolü Mezar Tipleri" başlıklı çalışmalarında, MÖ 7. yüzyıldan, MS 1. yüzyıla kadar olan uzun süre içinde yani, Geç Geometrik Dönem'den, Roma İmparatorluk Dönemi'ne dek olan süreçteki Kyme Doğu Nekropolü mezar tipolojisini ve ölü gömme geleneklerini sunmaktadırlar (s.13-27).

Serdar Aybek ve Burak Arslan'ın makalesi, Metropolis'te saptanan MS 2. ve 3. yüzyıllara ait on bir İon sütun başlığının analizi niteliğindedir. Söz konusu çalışmanın ayrıntılı bir katalog ile çizim ve fotoğraflardan oluşan görsel malzemeyi de içermesi, mimari plastik çalışmalarına önemli bir katkı niteliği taşımaktadır (s.29-45).

Ahmet Bilir ve Mustafa Şahin, “Herakleia Pontika’dan Pantomim Sanatçısı Krispos’un Mezar Anıtı ve Antik Çağ’da Pantomim” adlı çalışmalarında Karadeniz Ereğli Müzesi’ndeki Yunanca bir mezar yazıtı bağlamında yirmi dokuz yaşındayken Herakleia Pontika’da ölen pantomim sanatçısı Krispos’u tanıtmakla kalmamakta; aynı zamanda Eski Çağ’da pantomim sanatı konusunda da okuyucuyu bilgilendirmektedirler (s.47-56).

Orhan Bingöl’ün “Foça Kazılarında Yorumuz Küçük Bir Katkı” başlıklı katılımı, 1955, 1956, 1961 ve 1961 yılı Foça kazılarında bulunan taş eserlerin envanter kayıtlarını içermektedir. Bu değerli arşiv, sütun başlık ve kaide parçaları ile diğer mimari plastik elemanlara ait parçalardan oluşmakta, Phokaiia’da Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal kazılarında sonra Athena Tapınağı kazılarını sürdüren Prof. Özyiğit ve konu ile ilgili arkeologlar için geçmişten bir ses, bir ışık oluşturmaktadır (s.57-64).

Mustafa Büyükkolancı’nın Prof. Özyiğit’e zarif sunu yazısıyla başlayan “Ayasuluk İç Kale Onarım Süreci” başlıklı çalışmasında üçgen planlı ve on altı kule ile güçlendirilmiş İzmir Selçuk Ayasuluk Kalesi’nde yapılan onarımların bir dökümünü sunulmaktadır (s.65-70).

Carmelo Colelli ise “The Dawn of Cyme” başlıklı çalışmasında, kentten erken tarihinden bir kesit sunmayı amaçlayarak, Kyme’de yapılan arkeolojik çalışmalarda elde edilen veriler bağlamında Geometrik Dönem tarihini incelemektedir (s.71-88).

Adnan Diler ve Gözde Adıgüzel, “Pedasa Akropolis Giriş Kapısında Kült Çanağı” adlı makalelerinde Halikarnassos yarımadasındaki Pedasa yerleşim merkezinin tarihi ve arkeolojisi konusunda bilgiler verdikten sonra, burada saptanan kaya sunu çanağını tanıtmaktadırlar. Çalışma kapsamında kaya çanakları konusundaki Hitit metinlerine, onların ritüel işlevlerine ve tarih içindeki gelişimlerine de yer verilmektedir (s.89-102).

Pierre Dupont tarafından yazılan “Ionian Cups: Towards a Phocaeen Connection?” başlıklı makalede ise Karadeniz ve Akdeniz’in çeşitli yerleşim merkezlerinden Ionia kaselerine ait seramik örneklerinden alınan kimyasal analiz sonuçları değerlendirilmektedir (s.103-111).

Aygün Ekin Meriç, Ionia kentlerinden Metropolis Roma, Bizans ve Türk metal buluntularının bir döküm ve değerlendirmesini yaparken, bunların katalog bilgilerinin ve görsel belgelerini de sunmaktadır (s.113-123).

Eski Çağ’daki Isauria yerleşimlerinden biri olarak tespit edilen Konya’daki Bağdat Kırığı örenyerinde bulunan mezarlar, ve cephe düzenlemeleri ile plan özellikleri, Mevlüt Eliüşük tarafından yazılan bir çalışmada değerlendirilmekte; bunların MS 1. ile 3. yüzyıllar arasında Anadolu’da

Kilikia, Pamphylia, Lykia ve Karia'da rastlanan tipte tonozlu mezarlar olduğu sonucuna varılmaktadır (s.125-134).

Atilla Engin, "Baraj Suyu Altında Kalan Bir Höyüğün Akıbeti: Sıratur Höyüğü" adlı makalesinde Kelkit Çayı üzerinde kurulan Kılıçkaya Barajı sularından etkilenen Sivas, Suşehri, Sıratur Höyüğü'nün "hüzünlü" öyküsünü anlatmaktadır. Baraj suları altında 1990 yılında kaldıktan sonra Sıratur Höyüğü, kurak geçen kış mevsimleri sonrasında ilkbahar aylarında neredeyse iki kat küçülmüş haliyle yeniden ortaya çıkmaktadır. İşte, Atilla Engin, bu höyükteki arkeolojik bulgular konusunda bir yandan bilgiler verirken, diğer yandan da baraj gölleri altında kalan höyüklerin ve yerleşim merkezlerinin yok oluşlarını, onların ortak kaderini tartıştığı bir genel değerlendirme yapmaktadır (s.135-142)

Akın Ersoy ve Özer Erdin'in seçtikleri konu ise gerçekten ilginçtir. Smyrna Agorası'nda bulunan *Ludus Latrunculorum* ve *Mankala* oyun tablaları konusunda yaptıkları çalışmanın sonuçlarını sunmaktadırlar. Romalılar'ın oynadıkları bilinen zeka oyunlarından olan *Ludus Latrunculorum* ve *Mankala* karelere bölünen tablalar üzerinde oynanmaktadır. Smyrna Agorası kazılarında bu oyunlara ait ele geçen taş oyun tablaları ve bunlara ait katalog bilgileri çalışma kapsamında yer almaktadır (s.143-153).

Emel Erten, "The Use of Window Glass in the Roman World" adlı makalesinde Roma dünyasında pencere camının keşfini, kullanımını ve yaygınlaşmasını ele almaktadır. Pencere camı kullanımının mimarlığa getirdiği yeniliğe değinirken; özellikle de bu malzemenin Roma hamamlarındaki kullanımını konusunda bilgiler vermektedir. Ayrıca, pencere camının Akdeniz ticaretindeki yeri konusundaki arkeolojik ve epigrafik verilerden de çalışmada söz etmektedir (s.155-161).

Murat Fırat, "Seramik Çöplüğü Alanı Verileri Doğrultusunda Phokaia Kırmızı Astarlı Kapları" başlığı altında Foça'da A3 Sit Alanı'nda 2004 yılında yapılan kazılar sonucunda bulunan kırmızı astarlı Phokaia üretimi kapları irdelemektedir. Belirlenen on iki ayrı formu tanıtırken, çalışmanın genel değerlendirmesini de makale kapsamında yapmaktadır. Söz konusu çalışma, Geç Roma seramiği konusunda çalışanlar için yeni yaklaşımlar sunması bakımından önemli görünmektedir (s.163-180).

Massimo Frasca tarafından yazılan "Aiolic Kyme: A Hellenistic – Roman Cistern on the South Hill" çalışmada, Kyme'deki İtalyan kazıları sırasında ilk yapımı MÖ 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen sarnıcın içinden gelen arkeolojik materyal tanıtılmaktadır. Bu malzeme, MÖ 2. yüzyıldan, MS 1. yüzyıl başına kadar olan döneme ait çeşitli seramik

kaplardan oluşmaktadır. Makale, böylece Batı Anadolu'da belirtilen dönem için geçerli seramik formlarını tanıtmakta, fotoğraf ve çizimlerini de sunmaktadır (s.181-190).

Geç Roma seramiği konusundaki bir diğer çalışma ise Eda Güngör Alper'in "The Late Roman Lamps from Altınpark The Agora of Smyrna Excavations" başlıklı makalesidir. Kataloglanan malzemenin çizimlerini ve değerlendirmesini de içeren makale, Smyrna Agorası - Altınpark kazılarında ele geçen MS 3. yüzyıl ile 7. yüzyıl arasına tarihlenen pişmiş toprak kandillerin bir dökümünü sunmaktadır (s.191-204).

Barış Gür, "Miken Faunasına Genel Bakış" başlıklı makalesinde, Linear B tabletlerinden, Myken tasvir sanatına yansımalarından ve kemik buluntularından yola çıkarak, toplumun tanıdığı, varlığından haberdar olduğu hayvan türlerini incelemektedir. Böylece, çeşitli çiftlik hayvanlarından başlayan, kedigiller ve köpeklere doğru uzanan, kuşlar, deniz canlıları, sürüngenler ve böcekleri de içine alan geniş bir çeşitliliği saptamaktadır (s.205-215).

Binnur Gürler ve Gülten Çelik Ersoy, "Smyrna/İzmir Kazıları Altınpark Mevkii Cam Unguentariumları" başlığı altındaki çalışmalarında toplam dört cam unguentariumu kataloglayarak, bunların bir arada ele geçtikleri diğer arkeolojik buluntular bağlamında MS 4. yüzyıla tarihlemektedirler (s.217-222).

İlkan Hasdağlı, "Geç Klasik Dönem'de Klazomenai ve Klazomenai Anakarası'nın Terki" adlı makalesinde tarihsel bilgiler ve arkeolojik veriler ışığında MÖ 350 sıralarında kentin anakara kesimindeki yerleşimin son bularak, Karantina Adası'na taşınmasının ardındaki gerçekleri sorgulamaktadır (s.223-236).

Antoine Hermay ve Henri Treziny tarafından yazılan "Artémis d'Éphèse, de Marseille á Arles" adlı çalışmada Strabon'un Geographica'da yazdıklarından yola çıkarak eldeki veriler ışığında Ephesos Artemisi'nin Fransa'daki olası varlığı irdelenmektedir (s.237-246).

Halime Hüryılmaz, "Gökçeada – Yenibademli Höyük Kazılarının Ada Tarihine Katkıları" adlı çalışmasında höyüğün konumu ve kültürleri, ekonomisi, geçirdiği afetler konusunda bilgiler vermekte ve konu ile ilgili değerlendirmeler yapmaktadır (s.247-256).

"Geç Prehistorik Çağda Doğu Anadolu Yaylasında Ölüm – Kura-Aras Kültürü Ölü Gömme Uygulamaları Üzerinde Gözlemler" Mehmet Işıklı'nın makalesinin başlığıdır. Çalışmada ana hatlarıyla Kura-Aras Kültürü ve ölü gömme gelenekleri tanıtılmakta ve Doğu Anadolu'daki bu kültüre ait mezarlar ve gömü gelenekleri anahtar yerleşimler bağlamında

incelenmektedir. Konu ile ilgili veriler ve problemler de sunulmakta, sonuçlara ulaşılmaktadır (s.257-273).

Abuzer Kızıl, "Çine Akdamlar Basamaklı Kaya Sunağı" başlıklı makalesinde Alabanda yakınlarında yer alan ve dört tarafı basamaklı kaya sunağını, Anadolu'da başta Frigya örnekleri olmak üzere benzerleriyle karşılaştırmakta ve bunların ana tanrıça kültü ile bağlantısını irdelemektedir (s.275-286).

"Tlos Antik Kenti Bellerophon Kaya Mezarı" adlı çalışmada Taner Korkut Likya kenti Tlos'un coğrafi konumundan, burada yapılan arkeolojik çalışmalardan söz etmektedir. Tlos'da saptanan çeşitli mezar tiplerini tanıtmakta ve asıl konu olan "Bellerophon Kaya Mezarı" ile ilgili ayrıntılı bilgiler vererek, tarihlemesi konusundaki görüşlerini sunmakta, mezar için MÖ 5. yüzyılın ikinci çeyreğini önermektedir (s.287-299).

Sebastiana Lagona, "Kymeli Bir Atletin Anısına Stel" başlığı altında 2007 yılında Kyme'de bulunan mermer steli üzerindeki tasvirler ve üretildiği atölye bağlamında incelemektedir (s.301-307).

"Ünik Bir Situla Işığında Pisidia Yerel Üretimli Hellenistik Kabartmalı Kaplarda Kullanılan Bezemeler" adlı makalesinde Hüseyin Metin, Burdur Müzesi koleksiyonuna satın alınarak kazandırılan ve buluntu yeri bilinmeyen pişmiş toprak situlayı tanıtmakta ve MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı olarak tarihleme önerisini sunmaktadır (s.309-316).

Emre Okan ve Cenker Atila "Phokaia Maltepe Tümülüsü Dolgusundan Ele Geçen Mühürlü Amphora Kulpları" adlı çalışmalarında MÖ 4. ile 2. yüzyıl arasındaki döneme tarihlenen Maltepe tümülüsü buluntusu mühürlü amphora kulplarını incelemektedirler. Bunların Hellenistik Dönem içinde Phokaia'nın Ege'deki diğer üretim merkezleriyle (özellikle de Chios ve Thasos) olan ilişkileri bağlamında değerlendirmelerini yapmaktadırlar (s.317-330).

Bekir Özer, "Kıyı Karia Arkaik Seramiği: Yerel Formlar, Kültürel Sınırlar" adlı makalesi bağlamında söz konusu seramik grubunun üretim merkezleri ve dağılımı incelenerek, bu konuda bazı öneriler getirilmektedir (s.331-347).

"Batı Anadolu Tarihi Açısından Karaburun Yarımadasının Önemi" başlıklı makalede Pınar Pınarcık, bölgede 2003-2004 yıllarında yapılan yüzey araştırmaları sırasında tespit edilen yerleşim merkezlerini tanıtarak, yarımada'nın yerleşim tarihi konusundaki arkeolojik verileri sunmaktadır (s.349-358).

Yasemin Polat ve Aslı Saka, "Antandros'da Ele Geçen Bir Skaraboid Greko-Pers Mührü" adlı çalışmalarında üzerinde bir geyik figürünün

yer aldığı kalsedon mühür üzerinde değerlendirmeler yapmakta ve eseri MÖ 5. yüzyıl sonlarına tarihlendirmektedirler (s.359-365).

Lucia A. Scatozza Höricht, “Bemalte Nordionische und Aiolische Keramik aus Pithekoussai und Kyme in Süditalien” başlıklı çalışmalarında Güney İtalya'daki Pithekoussai ve Kyme buluntusu olan Kuzey İonia ve Aiol seramik örneklerini incelemektedir (s.367-378).

Stratonikeia'daki koruma uygulamaları konusu ise Bilal Söğüt tarafından yazılan makalede duyurulmaktadır. Çalışmada örneklerle antik kentte nasıl bir koruma prensibinin uygulanmakta olduğu açıklanmaktadır (s.379-396).

Nuran Şahin'in makalesi ise “Klaros'tan Altın Yıldızlı Bronz Tanrıça Heykelciği» başlığını taşımaktadır. Çalışmada Klaros Kutsal Alanı Apollon Sektörü buluntusu olan heykelciğin ayrıntılı bir tanımlaması ve değerlendirmesi yapılmakta ve eser Geç Arkaik – Erken Klasik Dönem'e tarihlenmektedir (s.397-404).

Aylin Tanrıöver “Kybele in Alexandria Troas” başlıklı çalışmasında, 2007 dönemi kazıları sırasında bulunan mermer Kybele heykelciğini tanıtmaktadır (s.405-412).

Mehmet Tekocak ve Volkan Yıldız'ın çalışmaları, “Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan Bir Grup Pişmiş Toprak Vazo” başlığını taşımaktadır. Bu kapsamda müze koleksiyonunda bulunan çeşitli unguentarium tipleri, testiler, maşrapa ve kaseler değerlendirilmekte ve kataloglanmaktadır. İncelenen vazoların fotoğraf ve çizimlerini de içeren makale, özellikle de Roma seramiği konusunda çalışan uzmanlar için değerli bir kaynak niteliği taşımaktadır (s.413-432).

Ahmet A. Tırpan, “Son Araştırmalar Işığında Lagina ve Çevresinin-Tarihsel Süreci” adlı makalesi ile armağan kitabına katkıda bulunmakta ve Lagina Kutsal Alanı'nın yakın çevresinin Paleolitik Çağ'dan itibaren günümüze kadar kesin iskana sahne olduğu sonucuna varmaktadır. Bu uzun tarihsel dizilimi izlememizi olası kılan arkeolojik veriler çalışmada ayrıntılı olarak sunulmaktadır (s.433-444).

Remzi Yağcı, “Rhodian Soli: Orientalizing and Archaic Periods at Soli” başlıklı çalışmasında, Soli'nin Yunan kolonizasyon hareketi kapsamında kurucusu sayılan Rhodos'daki Lindos kenti ile olan bağlantısını kentte yapılan arkeolojik kazılar sonucunda elde edilen veriler bağlamında incelemektedir (s.445-457).

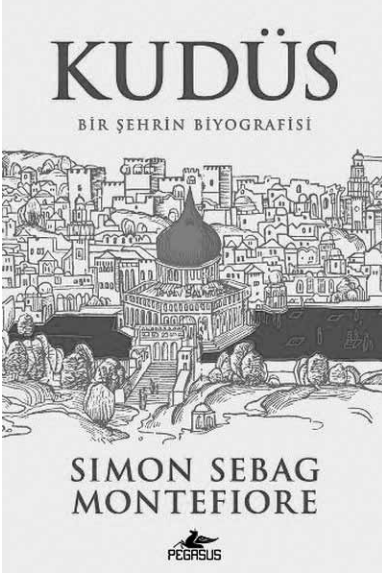
Ahmet Yaraş, “Pergamon Maymun Sekisi Nekropolü'nden Pişmiş Toprak İki Telesphoros Heykelciği” adlı makalesini Prof. Özyiğit'e sunarken, onun korumacılıktaki azminden asla ödün vermediğini özellikle

vurgulamaktadır. Çalışmasında ise, Pergamon yakınlarındaki Maymun Sekisi Tepesi olarak adlandırılan kesimdeki nekropol alanında yapılan kurtarma kazılarında bulunan Telephos heykelciği konusundaki değerlendirmesini yapmaktadır (s.459-466).

Levent Zoroğlu ise “Klasik Arkeoloji: Dünü, Bugünü, Geleceği Üzerine Düşünceler” adlı çalışmasıyla hem dostu Prof. Özyiğit’e, hem de ona sunulan armağan kitabına değerli bir katkı sunmaktadır (s.467-473).

Ömer Özyiğit’e Armağan kitabının bir fotoğraf albümünü de içemesi, onu benzerlerinden ayıran bir özelliğidir. Prof. Özyiğit’i üç yaşındayken sevgili annesi, babası ve ablası ile kameraya bakan haliyle gösteren ilk fotoğraftan; çocukluk ve öğrencilik yılları, gezileri, çalıştığı kazılarda yakın dostlarıyla gösteren görüntüler kitaba ayrı bir sıcaklık ve samimiyet katmaktadır.

Prof. Dr. Ömer Özyiğit’in meslektaşlarının antik kentlerde geçirdikleri sıcak ve tozlu kazı günlerinden, müzelerde yaptıkları çalışmalarından, kütüphanelerde geçirilmiş nice zamanlarından devşirdikleri bilgi ve deneyimleri içeren armağan kitabını okurlara önermekteyiz. Ayrıca, Prof. Dr. Ömer Özyiğit’e de nice sağlıklı, başarılı yıllar, kıymetli çalışmalarını yayınlarıyla taçlandıracağı bir emeklilik dönemi dileriz.

Kudüs Bir Şehrin Biyografisi

Simon Sebag Montefiore
(Çev. Cem Demirkan)
Pegasus Yay.
615 sayfa
İstanbul 2016
ISBN: 978-605-299-035-3

Kudüs Bir Şehrin Biyografisi

Murat Özyıldırım*

Şehir biyografilerinin genel sorunu, yazarın derinlikli yaklaşıma sahip olamamasından kaynaklanan, bu nedenle turistik tanıtım içeriğini yansıtmaktan öteye geçemeyen tanıtım kitapları olmalarıdır. Tabii bu sıradanlaşmanın çok ötesine geçen kıymetli çalışmaların bulunması, şehir kimliğinin okura yansıtılmasında önemli eserlerin ortaya konulmasını sağlamaktadır. Simon Sebag Montefiore'nin bu satırlar aracılığıyla tanıtmaya çalıştığımız *Kudüs* kitabı, üç dinin mukaddes şehrini, tarihsel olarak okurla bütünleştirerek aktarması bakımından fevkalade değerli görünüyor. Dünyada birkaç şehrin biyografisini yazmak kolay olmasa gerek; Kudüs, İstanbul, Şam gibi... Bu gibi şehirler, tek bakış açısıyla ele alındığında “öteki”nin yokluğunun hemen hissedildiği zengin, karmaşık tarihsel geçmişi barındıran ve bu geçmişin izlerini, anlatıların yanı sıra arkeolojik eserlerle insana sunan yerlerdir. “...*Ve Kudüs şehri. Gökte yapılp*

* Okt. Murat Özyıldırım (MA), Mersin Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü 33343 – Mersin. E-posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr.

yere indirilen şehir / Tanrı şehri ve bütün insanlığın şehri...” dizeleriyle başlar Sezai Karakoç’un Kudüs’e adadığı muhteşem şiiri. Her sokağında geçmişe ait mukaddes bir izin kolaylıkla bulunabildiği Kudüs, üç dine ait muazzam geçmişin vazgeçilmez şehridir.

Dünyada ses getiren kitap hakkında çeşitli yazarların kısa cümlelerinin ve Kudüs’e dair seçilmiş güzel sözlerin ardından kitap, “Önsöz” ve “Teşekkür” ile başlıyor. Ardından sihirli bir şehrin biyografisini Montefiore, dokuz ana bölümde inceliyor. Bütün bölümler de kendi içlerinde ara başlıklara sahip.

Birinci Bölüm “Yahudilik” başlığını taşıyor ve genel konu içeriğini Yahudilerin Eski Çağ’daki durumu oluşturuyor. Söz konusu bölümde Yahudi tarihinin Kudüs merkezli anlatısı yapılırken Hz. Davud’un döneminden şehrin Aelia Capitolina olarak adlandırılmasına kadar Kudüs’ün şehir tarihi irdeleniyor. Montefiore, Hz Davud dönemini “Davud’un Dünyası”, “Davud’un Yükselişi” ile “Krallık ve Tapınak” ara başlıklarıyla ayrıntılı olarak işliyor ve Süleyman Mabedi’nin inşa edilmesini yine bu bölümde konu ediyor. Aynı bölümde “Yahuda Kralları”, “Babil’in Fahşesi” ara başlıkları, Yahudilerin Yahuda Krallığı ve Yahudi tarihinin dönüm noktalarından biri olan Babil sürgününü anlatıyor. Ara başlıklar olan “Persler”, “Makedonlar”, “Makkabiler” Yahudilerin çevre halklar, işgalciler ve Yahudilerin Eski Çağ’da işgalcilere karşı isyan hareketlerinin anlatısını içeriyor. Yahudi - Roma ilişkilerinin nasıl başladığına dair anlatının yer aldığı, kitabın ilgi çekici ara başlıklarından biri “Romalıların Gelişi” de ilk bölümde yer alıyor.

Yine ilk bölümdeki ara başlıklardan biri olan “Hirodes Hanedanı”, Roma’nın Iudaea’daki vasal krallarının konumunu ve yaşamlarından kesitleri kapsıyor. Kudüs tarihi açısından yepyeni bir sayfa açan Hz. İsa’nın din ve tarih sahnesinde yer alması ise “İsa Mesih” başlığıyla irdeleniyor. Ardından “Son Hirodes”, “Yahudi Savaşları: Kudüs’ün Sonu” ara başlıkları, bu dönemde birçok Yahudi tarafından yaşam tarzları nedeniyle benimsenmeyen kralların mensup olduğu Hirodes hanedanının sonu ile Yahudi isyanlarının Titus tarafından acımasızca bastırılması ve Kudüs’ün tahribi inceleniyor.

İkinci Bölüm “Paganizm” adını taşıyor ve “Aelia Capitolina” ara başlığıyla Kudüs’ün MS 70’de Roma işgaliyle uğradığı tahribatı gözler önüne seriyor. Simon Sebag Montefiore, birinci ve ikinci bölümdeki anlatıyı yaparken tarihsel gelişimi, başta Tevrat olmak üzere mukaddes metinlerle birlikte Iosephus Flavius, Cassius Dio gibi birçok Eski Çağ yazarının eserlerinden alıntılarla kuvvetlendirip zenginleştiriyor.

Üçüncü Bölüm “Hristiyanlık” başlığını taşıyor ve iki ara başlığa sahip: “Bizans’ın Yükseliş Dönemi” ve “Bizans’ın Kötü Günleri”. Yazar, Hıristiyanlığın yayılmasında ve Kudüs’ü etkilemesinden söz ederken özellikle İmparator Constantinus’un annesi Helena’yı ve onun birçok anlatıya konu olan Kudüs’ü ve mukaddes mekanları ziyaretini, kentteki imar faaliyetlerini okura anlatıyor. İkinci ara başlıkta Doğu’nun son Latince konuşan İmparatoru Iustinianus döneminde Kudüs’ün durumu irdeleniyor. Şehrin Hıristiyanlaşmasında önemli olan yapılar belirtiliyor. Öte yandan yazar, Hıristiyan hacıların, keşişlerin Kudüs ziyaretlerinin genel bir tasvirini de yapmaktadır.

Dördüncü Bölüm “İslam” adını taşımaktadır. Hz. Muhammed’in Kudüs’ten arşa yükseltilmesinin anlatılması ile başlayan “Arap Fethi” ara başlığının anlatısı, Hz. Ömer komutasında İslam ordularının Kudüs’ü alması ve şehrin Müslüman kimliğini de beraberinde kazanmasını irdellemektedir. “Emeviler: Tapınak İhya Edildi” başlığı, Kudüs’e çok hürmet eden Halife Muaviye’nin şehirdeki imar faaliyetlerinden, Mescid-i Aksa alanından ve Abdümelik bin Mervan’ın Kubbet us Sahra’sından bahsedilmektedir. “Abbasiler: Uzaktan Gelen Efendiler” ara başlığı, Halife Harun Reşid dönemindeki Kudüs’ü anlatırken, Türklerin Kudüs’ü Muhammed bin Tonguç idaresinde hâkimiyet altına alması ile Müslüman ve Hıristiyan idarecilerin ilişkilerini de konu etmektedir. Montefiore, “Fatımiler: Müsamaha ve Paranoya” ara başlığında ise Fatımîlerin Kudüs’teki hâkimiyet dönemlerini ve kendilerini adeta yer ile gök arasında bir sınıf olarak gören Şii meliklerin idaresini, çeşitli eserlerden alıntılanan öykü ve hatıralarla süsleyerek anlatmaktadır.

Beşinci Bölüm, “Haçlı Seferleri” adını taşıyor. İlk ara başlık, içerikle ilgili yeterince bilgiyi de tek sözcükte kendinde topluyor: “Katliam”. Haçlıların şehri kuşatması, ele geçirdikten sonra burada yaşayan Müslüman ve Yahudileri katletmesi ara başlığın içeriğini oluşturuyor. “Deniz Aşırı Ülkenin Yükselişi”, “Deniz Aşırı Ülkenin Altın Çağı”, “Çıkmaz”, “Cüz-zamlı Kral”, “Selahaddin”, “Üçüncü Haçlı Seferi Selahaddin ve Richard”, “Selahaddin Hanedanı (Eyyübiler)” alt başlıkları, Haçlıların Kudüs’te kurdukları kontluk, Kudüs’te yapılan dini yapılar ile Hıristiyan, Yahudi ve Hıristiyanlar arasındaki ilişkileri konu ediyor. Anlatılar yapılırken çeşitli metinlerden yararlanılarak okurun sıkılmayacağı bir yol izleniyor.

Altıncı Bölüm “Memlûkler” başlığını taşıyor. İki ara başlık; “Sultan’ın Kölesi” ve “Memlûklerin Gerilemesi” başlığıyla Kudüs’te Memlûk hâkimiyetini konu ediyor ki hakikaten şehirde birçok yapıda Türk – Çerkes idareci sınıfa sahip Memlûklerin izlerini bugün de görmek mümkün.

Yedinci Bölüm “Osmanlılar”, okuru Kudüs’ün yeni bir döneminin içine sokuyor. Memlûklerden Osmanlılar tarafından alınan tarihi sayısız savaşa konu olan mukaddes şehir, dört yüz yıl Osmanlı Devleti’nin hâkimiyeti altında uzun bir barış dönemi yaşayacaktır. Yedinci Bölüm, “Süleyman’ın İhtişamı”, “Mistikler ve Mesihler”, “Sülaleler” ara başlıklarını kapsıyor. Başlıklardan da anlaşılacağı üzere Kanuni Sultan Süleyman’ın Kudüs’teki imar faaliyetleri, Yahudilerin sahte mesihleri ve Kudüs’ün varlıklarını günümüzde de devam ettiren ancak bazı ayaklanmalara da karışan aileleri konu ediliyor.

Sekizinci Bölüm “İmparatorluk” adını taşıyor. “Napolyon Kutsal Topraklarda”, “Yeni Romantikler: Chetaubriand ve Disraeli”, “Arnavut’un Fethi”, “Evanjeistler”, “Yeni Şehir”, “Yeni Din”, “Arap Şehri, İmparatorluk Şehri”, “Ruslar” ara başlıklarından oluşuyor ve Osmanlı idaresi sırasında Kudüs şehrini ilgilendiren çeşitli olayları ele alıyor.

Dokuzuncu Bölüm “Siyonizm” başlığını taşıyor. Sürecin Kudüs tarihini günümüze taşıdığı son bölüm, yirminci yüzyılda şehirle ilgili baş döndürücü gelişmeleri, oldukça geniş bir perspektiften okura sunuyor. Söz konusu bölümde “Kayzer”, “Kudüs’ün Udîsi”, “Cihan Harbi”, “Arap İsyanı Balfour Deklarasyonu”, “Yılbaşı Hediyesi”, “Galipler ve Ganimetler”, “İngiliz Mandası”, “Arap İsyanı”, “Kırlı Savaş”, “Yahudi Bağımsızlığı Arap Felaketi”, “Bölünme”, “Altı Gün” ara başlıkları bulunuyor. Bu bölüm, Ortadoğu’nun kalbi olan Kudüs’ün geçtiğimiz yüz yılda yaşadıklarını ayrıntılı biçimde anlatırken aynı zamanda parçalanmış Osmanlı Devleti’nden sonra bölgenin içine düştüğü acıklı durumu da gözler önüne seriyor.

Simon Sebag Montefiore, “Sonsöz” başlığı ile anlatısını sona erdirirken Kudüs’ün yakın geçmişine ait kendi gözlemlerini kaleme alıyor. Kudüs’te mukaddes yerlerde Yahudi, Hıristiyan ve Müslümanların ibadetlerinden renkli pasajları iç içe geçmişliği vurgulayarak sunuyor.

Kitap, Makkabiler ve Rahipler, Hirodes hanedanı, Hz. Muhammed ve İslam halifeleri, hanedanları, Kudüs’ün haçlı kralları ve Haşimi Hanedanı’na ait soyağaçlarını da okura vermesi bakımından ilginç. Soyağaçlarının ardından çok sayıda harita ve değişik dönemlere ait ayrıntılı hazırlanan Kudüs şehir planları da kitabın sayfalarında yer alıyor.

Değişik bölümlerde kuşe kağıda baskılı renkli resim ve fotoğrafların bulunduğu ve yanlarında açıklayıcı bilgilerin yer aldığı sayfalar, kitabı ilgi çekici hale getiriyor. “Notlar” başlığı, çeşitli bölümlerle alt başlıklara ait kaynaklar veya bilgileri içeriyor. Ardından “Bibliyografya” kendi içinde “Dergiler” ve “Makaleler” olarak ikiye ayrılırken kitaplar; Birincil

Kaynaklar ve İkincil Kaynaklar olarak sıralanıyor. İndeks, kitapta geçen özel isimleri içeriyor ve kitabın sayfaları indeksle birlikte sona eriyor.

Kitapta basımdan kaynaklandığını düşündüğümüz bir hatayı da belirtmek isteriz, şöyle; Kitap, “İçindekiler”de “Bölüm 1” başlığı ve ara başlıklara sahipken yine aynı yerde “Üçüncü Bölüm”e geçiliyor. Oysa ana metinde “Bölüm İki” başlığıyla devam ediyor ve daha sonra “Üçüncü Bölüm”, “Dördüncü Bölüm” diye devam ediyor. Bölüm başlıklarının sıralaması ve yazımında uyumsuzluk var. Yeni basımları yapıldığında dikkat edilmesi gereken bir husus olarak görünüyor.

Kudüs, Simon Sebag Montefiore’nin kitabında belirttiği gibi “... *Kudüs’ü anlamak dünyayı anlamaktır...*” sözlerindeki kadar derinliklere sahip bir yer. Bu bakımdan geçmişi bin yıllara giden bu şehrin biyografisini kaleme almak hiç de kolay olmasa gerek. Eserin güzel bir tercümeyle Türkçeye kazandırılması, bizce iki yönden ayrıca önem taşıyor; öncelikle bir şehir biyografisi nasıl hazırlanır sorusunun yöntem olarak yanıtını kavramak, bu kitapla mümkün görünüyor. Sonra, Kudüs’ün Ortadoğu’da niçin savaşların sebebi olduğunu anlamak bakımından okunması gereken bir eser olarak önümüzde duruyor.

Seleucia | Sayı VII | Nisan - Mayıs 2017

Olympos Kazılarında Bulunan Aydınlatma Gereçleri B. Yelda Olcay Uçkan - Muradiye Öztaşkın	11	Erken Hıristiyan Literatüründe Yahudiler ve Anti- Semitizm Ulaş Töre Sivrioğlu	235
Arkeolojik Kazılar Işığında Olba Tiyatrosu: Ön Sonnular Emel Erten - Deniz Kaplan	29	Zeus Labraundos Kutsal Alanı Su Kompleksi Kazıları Cam Buluntuları Ömür Dünya Çakmaklı	279
Olba Manastırı Kuzey Kilisesi'nden (<i>Diakonikon</i>) Bizans Dönemi <i>Opus Sectile</i> Taban Döşemesi Murat Özyıldırım - Yavuz Yeğin	47	Tripolis'teki 6 No.lu Kaya Mezarı Sabri Arıcı - Aytekin Erdoğan	297
Olba'da Bulunan Sikkeler Işığında Kentin Erken Yerleşim Tarihi Tuna Akçay	69	Seyitömer Höyük Hellenistik Dönem Balık Tabakları Figen Çevirici Coşkun	325
Olba Tiyatro Kazısı Cam Kadeh Buluntuları Emel Erten - Emine Akkuş Koçak	89	Aşağı Salat Höyüğü'nden Cam At Rhytonu S. Yücel Şenyurt - Emel Erten - İlkay Akkan	345
Olba Kazısı'nda Ele Geçen Hellenistik Dönem'e Ait Bir Sepet Kulplu Amphora Parçası Erkan Alkaç	113	Kuva-yi Milliye Müzesi'nden Bir Grup Gümüş Venedik Sikkesi Ceren Ünal	363
Sikke Buluntuları Bağlamında Olba'da II. Constantius Dönemi Emel Erten	129	Direkli Mağarası Epi-paleolitik Dönem Yaşamsal Alan Düzenlemeleri Üzerine Bir Değerlendirme Cevdet Merih Ereğ	377
Klazomenai Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazılarında Ele Geçen Oturan Çıplak Genç Kız Figürinleri Ashıhan Özbay	147	Orta Aras Havzası'nda Bir Orta Tunç Çağı Kalesi: Çalığıneç Ayhan Yardımcıel - Emine Gizlenci	397
Karabel Asarcık'taki Sion Manastırı Mezar Odası ve Bizans Lahitleri Bülent İşler	161	Olba Akropolisi Kuzey Kule Kazısından Ele Geçen Karbonize Ahşap Malzemenin Anatomik Analizi Barbaros Yaman - Ali Akın Akyol - Emel Erten	411
Mimari Plastik Veriler Işığında Erken Bizans Döneminde Side'de Sütunlu Caddelerin Onarımı Şener Yıldırım	187	Olba Kazısı Tiyatro Seramik Buluntuları Arkeometrik Çalışmaları Ali Akın Akyol - Safiye Aydın	421
Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazıları Stratigrafik Değerlendirmesi ve Hellenistik Dönem Pişmiş Toprak Figürinler Fikret Özbay - Ashıhan Özbay	207	Kitap Tanıtımı Ömer Özyiğit'e Armağan Emel Erten	439
Erken Hıristiyanlık Döneminde Zephyrion/ Zephyrium Murat Özyıldırım - Muzaffer Yılmaz	225	Kudüs: Bir Şehrin Biyografisi Murat Özyıldırım	447

ISSN 2148-4120

9 772148 412007